

De Tien Geboden

Preek over Exodus 20:7

Te lezen: Exodus 20:1-17 en Exodus 3:13-15

Steeds minder mensen weten iets van de bijbel en kunnen op bijbelteksten reageren. Maar als u op straat willekeurig mensen zou aanspreken en vragen wat het betekent dat er in de bijbel staat: 'Gij zult de Naam van de Heer, uw God, niet ijdel gebruiken, dan zullen ze zonder markeren antwoorden: 'Je mag niet vloeken'.

Dat is ongetwijfeld voor een groot deel de verdienste van de Bond tegen het vloeken. Wie kent ze niet: de posters van de Bond? Je stapt op het perron uit de trein en kijkt een papegaai in de ogen. 'Vloeken is aangeleerd. Word geen naprater'.

Het dagblad Trouw heeft in een periode van anderhalf jaar een groot aantal bekende Nederlanders geïnterviewd over hun gedachten over de Tien Geboden. Onder hen was ook Henk Westbroek, bekend in het Utrechtse politieke wereldje en uitgaansleven. Zijn reactie op het derde van de Tien Geboden: 'Hoor je mij ooit vloeken? Nee dus. Ik kan wel goed rammen met woorden. Maar vloeken is geen kunst. Bovendien kan ik mij voorstellen dat het voor christenen vervelend is om te horen'.

Vloeken is taalgebruik. 'Vloeken is aangeleerd. Word geen naprater'.
'Het is vervelend voor christenen om te horen'.

Maar het 'ijdel gebruiken van de Naam van de Here, uw God' is veel méér dan ongepast taalgebruik. Stel dat er nieuwe trend in Nederland zou komen. Een trend om alleen maar keurig te praten.

Met trends weet je het nooit. Je had iets nooit voor mogelijk gehouden, maar ineens is het een trend. En je ligt er buiten als je hem niet volgt. Dus waarom niet: stel dat het een trend wordt om alleen maar keurig te praten.

Als je op school een wiskunderepetitie terugkrijgt waarop een 4 prijkt, zeg je niet meer 'shit', want dan gaat het in de klas naar een andere ruimte ruiken. En als vader zich met de hamer op de duim slaat, zegt hij 'pindakaas!'

Als dat zou gebeuren, als er in Nederland geen onvertogen woord meer zou vallen, als er niemand meer zou vloeken, zouden we dan in Nederland nog maar negen geboden hebben?

Dat zou prachtig wezen! Zoiets als het aflossen van de nationale staatsschuld, waarover politici met elkaar debatteren nu de regering geld overhoudt.

We vloeken niet meer. En nu hebben we in ieder geval 10% afgelost van de nationale staatsschuld bij de Here God!

Het 'ijdel gebruiken van de Naam van de Here, uw God' is veel méér dan ongepast en kwetsend taalgebruik.

Daarmee wil ik niet zeggen dat u mensen rustig moet laten doorvloeken. Het is vreselijk om het als gelovige te moeten aanhoren dat de naam van God en de naam van Jezus als stopwoord wordt gebruikt, of als krachtterm.

Die Naam betekent wat voor u. Die Naam is een soort vloer onder uw bestaan. Zonder die Naam zou u wegzakken in eigen schuld, onmacht, verdriet.

U hebt in het leven misschien een groot verlies geleden. U kent een diep verdriet. Maar u bent er Goddank niet in om gekomen. God heeft u troost geschonken. De Naam van God staat voor u gelijk met troost en moed om verder te leven. En dan is het vreselijk om het aan te moeten horen dat mensen die Naam koppelen aan ergernis over de net gemiste trein.

Dat mag u zeggen ook. Dat moet u ook zeggen. En de meesten zullen het begrijpen en u respecteren.

‘Gij zult de Naam van de Here, uw God, niet ijdel gebruiken’.

Hierin gaat het om méér dan taalgebruik. Waarom? Omdat de Naam van God méér is dan taal, dan een woord.

In onze cultuur is een naam niet veel meer dan een woord, een klank. Als ouders een baby verwachten, gaan ze praten over een naam. Hoe moet ze heten als het een meisje wordt? Een hele rij meisjesnamen passeert de revue. Er wordt gekozen voor ‘Jacqueline’. Waarom? Het klinkt leuk, gezellig en toch niet tuttig! Een naam als klank!

In het oude Israël was een naam veel meer dan een klank, dan een woord.

Je had geen naam. Je was je naam. In je naam lag zogezegd je identiteit opgesloten. Als er iets met je persoonlijkheid gebeurde, gebeurde er ook iets met je naam. De bijbel geeft daar voorbeelden van:

De aartsvader Jacob die na een heel diepingrijpende ervaring met God, voortaan ‘Israël’ heet. Op een kruispunt in zijn leven had hij een hele nacht met God gestreden. Letterlijk! De volgende morgen liep hij er mank van. Zo diep was het gegaan. En toen heette hij ook zo: ‘Israël’, wat betekent: ‘Je hebt gestreden met God en met mensen’. Een ander voorbeeld is Simon Barjona, één van de twaalf discipelen van Jezus. Op een bepaald ogenblik gaan Simon er de ogen voor open wie Jezus eigenlijk is: de Zoon van de levende God. En dan geeft Jezus hem een andere naam. Jezus zegt: Voortaan heet je Petrus. Die nieuwe naam hield een nieuwe identiteit in. Petrus betekent ‘rots’. Petrus heette nu ‘rots!’ En een rots zou hij wezen. Een rots voor de christelijke gemeente. Zoals Jezus uitlegde: ‘op deze rots zal Ik mijn gemeente bouwen’ (Mat.16:18).

Bij ons heeft een naam niet die diepe betekenis. Maar we weten er wel iets van. Er zijn situaties, waarin we op onze klompen aanvoelen dat iemands naam te maken heeft met iemands identiteit.

Hebt u dat wel eens? Dat u plotseling een bekende tegenkomt en ineens niet meer weet hoe die heet? Je voelt je dan vreselijk opgelaten! Ik heb dit wel eens. Ik weet de

naam niet meer. Soms weet ik wel het huisnummer waar de persoon in kwestie woont (ik heb iets met cijfers; een tic of zo).

Dat is natuurlijk heel bijzonder, als je iemands huisnummer weet. Maar in de persoonlijke ontmoeting is dat geen alternatief. Je moet de naam weten. Je moet 'Karel' zeggen. Want iemands naam heeft te maken met wie iemand als persoon is. Naam is identiteit.

Als dit van één naam geldt, is dat de Naam van God.

Gods naam is Gods identiteit. Als je zijn Naam noemt, doe je een appèl op zijn persoonlijkheid. Wie 'God' zegt, roept alles op wat God in de loop van eeuwen voor en met mensen heeft gedaan.

We lezen uit Ex. 3 hoe Mozes de Naam van God leerde verstaan en leerde gebruiken. De Israëlieten hadden in Egypte een slavenleven. Ze werden door de farao vernederd en uitgebuit.

God had het allemaal gezien en gehoord. Hij besloot er wat aan te doen. Daartoe had Hij het oog op Mozes laten vallen. God wilde Israël bevrijden en Mozes zou daarin een sleutelrol moeten spelen.

Namens God zou Mozes naar de farao en naar de Israëlieten moeten gaan om het aan te kondigen dat God een keer zou gaan brengen in Israëls lot en om alle betrokken partijen op te roepen daarin hun verantwoordelijkheid te dragen.

In naam van God zou Mozes dat moeten doen...En dan wil Mozes precies weten wat die naam van God dan wel niet is.

Dan maakt God zijn naam bekend: 'Ik ben die Ik ben'.

God zegt tegen Mozes: als ze in Egypte vragen namens wie je komt, moet je zeggen: 'Ik ben heeft mij tot u gezonden'.

Dat is een wat vreemde naam: 'Ik ben'. Als God gevraagd wordt hoe Hij heet en wie Hij is, wijst God simpelweg naar zichzelf: 'Ik ben Ik'.

Als een mens dat zou doen, is dat grenzeloos aanmatigend.

Alleen God kan dat maken. Om eenvoudigweg naar zichzelf te verwijzen als naar zijn Naam gevraagd wordt. God is zijn Naam. In zijn Naam komt alles mee wie Hij is en wat Hij in de loop der eeuwen heeft gedaan.

'Ik ben, die Ik ben'. Je kunt die Naam ook vertalen als: 'Ik zal zijn, die Ik was'.

'Ik ben, die Ik ben'. 'Ik zal zijn, die Ik was'.

Je kunt de Naam van God vervoegen in alle tijden van het werkwoord zijn.

God is het verleden, het heden en de toekomst van zijn daden.

De Naam van God. Dat is:

de schepping van de mens,

de bewaring van het leven in de ark van Noach,

de roeping van Abraham, opdat alle volkeren der aarde gezegend zouden worden,
de bevrijding van Israël uit de macht van de Egyptische farao,
de trouw van God aan Israël, ondanks Israëls ongeloof.

De Naam van God. Dat is vele eeuwen later: de Naam van Jezus, zijn geboorte, zijn
leven, zijn verzoenend lijden en sterven, zijn zegevierende opstanding.

De Naam van God. Dat zal tenslotte zijn: het Koninkrijk van God, de nieuwe hemel en
de nieuwe aarde.

In de Naam van God zit die hele geschiedenis. Wie de Naam van God aanroept, doet
hetzelfde als wie een stekker in een stopcontact steekt. Je zet de zaak onder spanning.
De lamp gaat branden. De stofzuiger gaat lopen. De CD-set gaat spelen.

Wie de Naam van God aanroept, zet alles wat hij in handen heeft en waarmee hij in
zijn leven bezig is onder de spanning van de stroom van Gods daden, van schepping
tot en met de komst van de nieuwe hemel en de nieuwe aarde.

Dat is geweldig. Dat God zó zijn Naam geeft op de lippen van mensen. Dat God
daarmee zó zijn geschiedenis van verlossing, vergeving en vernieuwing geeft in de
handen van mensen.

Dat is geweldig:

we mogen mensen dopen in de Naam van de Vader, de Zoon en de heilige Geest,
troosten in Naam van de Heer,
vergeven in Naam van de Heer,
vermanen in Naam van de Heer.

Alles wat we doen in Naam van de Heer, zetten we onder de spanning van de daden
van Hem die is en die was en die komt, zetten we onder de voltage van bevrijding,
vergeving, vernieuwing, heiliging, voltooiing der geschiedenis, komst van het Rijk van
vrede en gerechtigheid.

Je kunt een stekker ook met verkeerde bedoelingen in het stopcontact van Gods
Naam steken. Dat is de Naam van God 'ijdel gebruiken'.

Er was eens een jongetje dat de stofzuiger van zijn moeder wilde gebruiken om water
uit het bad te zuigen. Hij plaatste de slang onder water. Hij hield een emmer achter
de opening waaruit de lucht ontsnapt. Hij stak de stekker in het stopcontact.... Een
harde klap, vonken, rook....

Dat bleek ijdel gebruik van de stroom.

'De Heer zal niet onschuldig houden, wie zijn Naam ijdel gebruikt'.

Je moet weten wat je doet als je in het leven, in relaties, in de gemeente, dingen zet
onder de spanning van Gods daden van schepping, bevrijding, vernieuwing, oordeel,
wanneer je ze onder de spanning zet van de Naam van Jezus Christus. Wat is er niet
allemaal gebeurd in de Naam van God?

Jezus zegt in de Bergrede:

Bij de ingang in het Koninkrijk der hemelen zullen velen tot mij zeggen: 'Here, Here, hebben wij niet in Uw Naam geprofeteerd en in Uw Naam boze geesten uitgedreven en in Uw Naam vele krachten gedaan? En dan zal ik hun openlijk zeggen: Ik heb u nooit gekend, gaat weg van mij, gij werkers der nutteloosheid'.

'Gij zult de Naam van de Here, uw God niet ijdel gebruiken'.

Maar het gebod dient tenslotte een echt en goed gebruik van de Naam van de Heer. Ontvang daarom straks de Naam van de Drieenige God als zegen op uw leven en uw werk de komende week.

Amen.